

ברכת האלון - ציון תפילה לאנים ולכיתות א-ב

מטרות:

- התלמידים ישוחחו על הצורך להודות אחרי ארוחה.
- התלמידים יבררו לעצמם למי יש להודות על הארוחה ויבדקו כיצד מודים לכל גורם.
- התלמידים ילמדו את ברכת הזן ויצרפו אותה למערך התפילות והברכות בגן ובכיתה.

חלק ראשון: פתיחה: בעקבות מרק ירקות

זוג חברים ביום קיץ בהיר ,
 חפשו מסעדה ברחובה של העיר.
 אחרי שמצאו, התיישבו בתוכה,
 והזמינו כמובן לשולחן ארוחה.
 המתינו מעט, אולי שתי דקות,
 ובא המלצר עם מרק ירקות.

הם אכלו המרק, הוא היה נהדר,
 ואמר האחד: "בוא נודה למלצר."
 הם קמו מיד והלכו למלצר
 ואמרו: "המרק, הוא היה נהדר."
 אמר המלצר: "שמחתי כל כך,
 אבל אם להודות אז תודו לטבח."

אז ראשית הם הודו למלצר, אח"כ
 הם הלכו ואמרו "תודה" לטבח,
 אמר הטבח: "ברכות זה נעים,
 אבל בגלל הירקות המרק הוא טעים.
 לא רק לי מגיעות הברכות -
 אלא למי שמכר הירקות.

אז ראשית הם הודו למלצר, אחר כך
 הם הלכו ואמרו "תודה" לטבח,
 אחר כך נסעו לשוק וישר
 בקשו להודות לאדם שמכר.
 אמר המוכר: "להודות הן אפשר
 לנהג שהביא הירקות מן הכפר."

אמר הנהג: "הריני מסמיק
 עניין התודה נראה לי מצחיק.
 לי להודות זה ממש מיותר,
 כל התודה מגיעה לאיכר."

את השיר שלפנינו ניתן להמחזי, לצייר,

להביא מספר ציורים ולבקש מהילדים לסדר לפי סדר האירועים ועוד ואז נק"ט ד"ו

(כולל גם הצעות להפעלה):

על מה רצו זוג החברים להודות למלצר?

לגנת ולמורה: נרד עם הילדים לרזולוציות מאד קטנות של הבנת הברור מאלי: הזוג רצה להודות
 על מרק נפלא, למה צריך להודות על משהו נפלא? על מה בעצם אנחנו מודים? על זה שנהנינו? על זה

אז ראשית הם הודו למלצר, אחר כך
 הם הלכו ואמרו "תודה" לטבח,
 אחר כך נסעו לשוק וישר,
 בקשו להודות לאיש שמכר.
 אחר כך הודו בחיוך מאושר
 לנהג שהביא הירקות מהכפר,
 ומיד בלי לחוס על זמנם היקר
 הם נסעו אל הכפר והודו לאיכר.

שמח האיכר לשמוע תודה
 "אך לא לי מגיעות הברכות", הוא הודה.
 "טיב הירקות לא תלוי בי דווקא
 אלא במזג האוויר, בסוג הקרקע,
 בכמות הגשמים בחוזקם, מועדם.
 כלומר, אם להודות זה לא לאדם.
 כי רק מי ששולט על טללים ורוחות
 הוא אחראי על טיבו של מרק ירקות."

אז ראשית הם הודו למלצר, אחר כך
 הם הלכו ואמרו "תודה" לטבח,
 אחר כך נסעו לשוק וישר
 בקשו להודות לאיש שמכר.
 אחר כך הודו בחיוך מאושר
 לנהג שהביא הירקות מהכפר,
 ומיד בלי לחוס על זמנם היקר
 הם נסעו אל הכפר והודו לאיכר.

ובסוף הם הודו למי ששולט
 על חמה, אדמה ורוחות בל עת,
 למי שאחראי על טללים וגשמים:
חן, חן, על מרק הירקות הטעים !!!

שמישהו התאמץ כדי שנהנה? מתי קורה לנו שמישהו מתאמץ כדי שנהנה? האם זה מעורר בנו צורך להודות לו? איך אנחנו מודים? האם ישנן דרכים שונות להודות?

למי הודה זוג החברים? מדוע צריך היה לנסוע כ"כ הרבה כדי להודות?

לגנת ולמורה: האם בד"כ אנחנו רואים את כל האנשים שלהם אנחנו צריכים להודות או שהם רחוקים מאד מאיתנו? שוחחו על כל האנשים שאנחנו צריכים להודות להם ולא ממש שמים אליהם לב – הקופאית בסופר, המאבטח בקניון, מנקה הרחובות (ואפילו מנקה הגן או הבניין שלי!), מי שמכין את האוכל בצהרון, הנהג בהסעה ועוד.

מדוע היה על הזוג להודות לכ"כ הרבה אנשים?

לגנת ולמורה: שוחחו על השלבים המרובים שעוברים כל הדברים שאנחנו מקבלים. ניתן לפזר תמונות עם דברים שכרוכים בעבודה של גורמים רבים ונראים לנו נגישים וברורים מאליהם למשל: בגד, ארון, מחשב, לחם, כוס מים, מחברת, עיתון, נסיעה ברכבת ועוד.

האם אנחנו מודים רק לבני אדם? למי עוד הודו בני הזוג?

לגנת ולמורה: מה מקומו של אלוהים בשרשרת התודה? על מה הוא אחראי?

ובסוף הם הודו למי ששולט על חמה, אדמה ורוחות בל עת, למי שאחראי על טללים וגשמים: חן, חן, על מרק הירקות הטעים !!!

כתבו יחד עם התלמידים תודה אחרת, מפורטת יותר, מופנית ישירות לאלוהים והודו לו על חלקו בהכנת מרק הירקות הטעים.

הצעות לפעילות

ניתן לבחור אחד מהם מהמוצרים שהוזכרו וליצור שוב שיר דומה (למשל: ניתן לשחזר את הדרך שעובר ילד הרוצה להודות על מכנסיים יפות ונעימות או, אם נרצה להשתמש בהומור, על נייר טואלט רך במיוחד...). תוכלו גם ליצור "רכבת ציורים" שבה הילדים יציירו את השלבים השונים עד לשלב המוגמר של מוצר כלשהו. מומלץ גם לקיים ניסוי "פיזי" יותר: להנביט קטניה כלשהי, להשקות ולבשל או לשים בסלט. בנוסף או בנפרד: נוכל להכין יחד סעודה בגן (סלט, ביצים, מיץ פירות ואפילו יוגורט תוצרת בית) שבסופה נודה לכל ילד על חלקו ולכל מגדל, בע"ח ואלוהים על תרומתם לסעודה. הצעה דומה וקלה יותר לביצוע: מתחילים עם הכריכים שיש להם. הנה פיתה עם חומוס. מנין החומוס? מהקופסה. מנין הקופסה? מהמכולת. כיצד הגיעה לשם? מהמפעל. איך מכינים חומוס? מערבבים גרגירים עם טחינה ולימון ותבלינים (אפשר לחקור באותו מובן ממרח שוקולד או גבינה לבנה כמובן). ואז זה מתחיל להתפצל, מנין הלימון ומנין הטחינה? איך גדלים גרגירי חומוס או גרגירי שומשום? מה הם בכלל תבלינים? איפה הם גדלים? כיצד הם הופכים לאבקות? את אותו הדיון נוכל לקיים על הפיתה או הלחם או הירק הנלווה. נוכל גם להוסיף שאלה כגון: אם לימונים גדלים מגרעיני הלימונים מי זרע את הלימון הראשון בעולם – יש המאמינים שזה היה אלוהים (כנזכר בסיפור גן העדן) ולכן צריך להודות גם לו.

ראינו בשיר שקראנו שהזוג המרוצה הודה לגורמים שונים: המגדלים המבשלים המסיעים וגם אלוהים. למי מודה המשורר בשיר שלפנינו?

חלק שני:

שיר העבודה והמלאכה / חיים נחמן ביאליק

מי יצילנו מרעב?
מי יאכילנו לחם רב?
ומי ישקנו כוס חלב?
למי תודה, למי ברכה? –
לעבודה ולמלאכה!

מי יתן לנו כסות בקר?
ומי בחושך יתן אור?
מי יעל מים מן הבור?
למי תודה, למי ברכה? –
לעבודה ולמלאכה!

מי הכין לנו פנת גג,
גדר לגן, לקרם סגן,
ומי טרח ומי דאג לכבוד שבת, לכבוד הקוג?
למי תודה, למי ברכה? –
לעבודה ולמלאכה!

על כן נעבד, על כן נעמל
תמיד בכל-ימי החל.
כבוד העל, נעים העל!
ויבעת הפנאי נשיר בקול
שירי תודה, שירי-ברכה
לעבודה ולמלאכה!

ומי נטע עצים בגן,
לפרי ולצל, כל-מין וזן,
ובשדות זרע דגן?
למי תודה, למי ברכה? –
לעבודה ולמלאכה!

חיים נחמן ביאליק, שיר העבודה והמלאכה

- למה מודה המשורר שקראנו (כדאי גם להשמיע את השיר) 🍀
- מה הכי חשוב בעיניו? מדוע כ"כ חשובה העבודה והמלאכה? 🍀
- האם ניתן להשיג אחד מן המוצרים עליהם שוחחנו קודם ללא עבודה ומלאכה? 🍀
- מי עושה את העבודה? מנו את המקצועות המייצרים את המוצרים שבשיר 🍀
- מי איננו מוזכר כאן כלל? מדוע? 🍀

לגנות ולמורה: אחרי שהילדים יאמרו את דעתם ניתן להוסיף עוד כמה אפשרויות:

יש המאמינים שכל הצלחתו של האדם תלויה בו ואל לו לסמוך על אלוהים וברצונו.

יש המאמינים בסיפור גן העדן המספר על אלוהים שנטע גן מופלא והעמידו לרשותו של האדם וכשאדם הפר את החוקים אלוהים גירש אותו מהגן באומרו: "בזיעת אפיד תאכל לחם" (אם מביאים גישה זו כדאי להרחיב את הסיפור) ולכן כל מה שאנחנו צורכים תלוי ב"זיעת אפינו" ובעבודתנו.

השיר הזה נכתב כדי להלל את העבודה והמלאכה ולכן לא נזכר בו אלוהים כלל. ועוד ועוד....

❁ כיצד אנחנו מודים על ארוחה טובה שאכלנו?

❁ למי? על מה? באיזו צורה?

לגנת ולמורה: נשאל כיצד מודים להורים שטרחו וקנו ובישלו והגישו? למי אנחנו לא נוהגים להודות כלל (בניגוד לשיר הראשון ובאופן מופגן בשיר השני) וכיצד היינו רוצים להודות לו? האם היינו מצרפים לברכה הזאת תודה לאלוהים?

נסחו יחד ברכה שאחרי הארוחה שתקיף את כל הגורמים להם אנחנו רוצים להודות אחרי הארוחה.

לגנת ולמורה: דאגי שהנוסח יהיה "ספרותי" או "שירי" ככל האפשר, שישולבו בו גם תנועות ידיים, משהו שתוכלו לצרף דרך קבע לברכת המזון שתיכף נלמד)

חלק שלישי: ברכת הזן (מתוך ברכת המזון)

לגנת ולמורה: נסביר לילדים כי מדובר בחלק קטן מתוך ברכה ארוכה יותר שנקראת "ברכת המזון" ושעם הזמן נוסיף ונלמד עוד חלקים ממנה.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם הָזָן אֶת הָעוֹלָם כְּלוֹ בְּטוֹבוֹ בְּחֵן בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים.
הוא נוֹתֵן לָחֶם לְכָל בֶּשֶׂר כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד.
ובְטוֹבוֹ הַגְּדוֹל תִּמְיֵד לֹא חֶסֶר לָנוּ וְאֵל יִחְסַר לָנוּ מְזוֹן לְעוֹלָם וָעֶד.
בְּעֵבוֹר שְׁמוֹ הַגְּדוֹל כִּי הוּא אֵל זָן וּמְפַרֵּס לְכָל וּמִיֵּטִיב לְכָל
וּמְכִין מְזוֹן לְכָל בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא. בְּאֵמֹר,
פּוֹתַח אֵת יָדָךְ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן.
ברוך אתה יי, הָזָן אֶת הַכֹּל.

❁ למי אנחנו מודים בברכה שלפנינו? על מה?

❁ האם מוזכר כאן האדם? והעבודה והמלאכה? מדוע?